

วิชาแปลมคธเป็นไทย ป.ธ. ๖

วัดพระธรรมกาย ๒๕๖๔

ทบทวน ข้อสอบที่เขียนแล้ว
ระหว่างหน้า ๕๐๐ - ๕๖๕ (๗ ครั้ง)

สมนุตปาสาทิกา นาม วินยภูฏกถา
(ตติโย ภาโค)

สอนโดย

พระมหาค้ำนึ่ง ชินวโส ป.ธ. ๙

พระมหาอาริศร สาสนชโย ป.ธ. ๙

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคอธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ กาลจตุกกะ ๑ ปวารณา ภูษนโต กาล อาชชติ โน วิกาเล ๑ วิกาลโกชนาปตตี
 วิกาเล อาชชติ โน กาล ๑ เสส กาล เหว วิกาเล จ ๑ อสธารณเ นว กาล โน วิกาเล ๑
 ปฏิกคหิตจตุกกะ ๑ ปุเรตตํ ปฏิกคหิตามิสํ กาล กปปติ โน วิกาเล ๑ ปานํ วิกาเล กปปติ
 ปุนทิวสมหิ โน กาล ๑ สตตาทกาลิกํ ยาวชวีริกํ กาล เหว กปปติ วิกาเล จ ๑ อตตโน อตตโน
 กาลาตีตํ ยาวกาลิกาทิตตยํ อกปปियมंसอคคหิตกปฏิกคหิตกณจ เหว กาล กปปติ โน วิกาเล ๑
 ปจจนติมจตุกกะ ๑ สมุทเท สีมํ พนรโต ปจจนติเมสฺ ชนปเทสฺ อาชชติ โน มชฺฉิเมสฺ ๑
 ปณจวคเคน คณน อุปสมปาเทนโต คณจคณปาทรฐนทานจมมตตรณานิ จ มชฺฉิเมสฺ ชนปเทสฺ
 อาชชติ โน ปจจนติเมสฺ ๑ อิมานิ จตตาริ อธิ น กปปนตีติ วหนโตปิ ปจจนติเมสฺ อาชชติ ๑
 อธิ กปปนตีติ วหนโต ปน มชฺฉิเมสฺ อาชชติ ๑ เสสาปตตี อุกยตถาปิ อาชชติ ๑ อสธารณเ
 น กตถจิ อาชชติ ๑ ทุตยจตุกกะ ๑ ปณจวคเคน คณน อุปสมปาทิจตูปพิธิปี วตถ
 ปจจนติเมสฺ ชนปเทสฺ กปปติ ๑ อิทํ กปปตีติ ทีเปตูปิ ตตเถว กปปติ โน มชฺฉิเมสฺ ๑ อิทํ น
 กปปตีติ ทีเปตํ ปน มชฺฉิเมสฺ ชนปเทสฺ กปปติ โน ปจจนติเมสฺ ๑ เสสํ อุนชานามิ ภิกขเว ปณจ
 โลณานตีอาทิ อญญาตํ ๑ ตํ อุกยตถ กปปติ ๑ ยํ ปน อกปปियนติ ปฏิกขิตตํ ตํ อุกยตถาปิ
 น กปปติ ๑ อนโตอาทิจตุกกะ ๑ อุนุชชชเสยยาที อนโต อาชชติ โน พหิ ๑ อชฺโฌกาเส
 สงฺฆิมภจาทินี นิภขิปิตวา ปกภมรโต พหิ อาชชติ โน อนโต ๑ เสสํ อนโต เหว พหิ จ ๑
 อสธารณเ นว อนโต น พหิ ๑ อนโตสีมาทิจตุกกะ ๑ อากนตโก วตตํ น ปุเรนโต อนโต
 สีมาย อาชชติ ๑ คมียะ พหิ สีมาย ๑ มุสวาทาที อนโต สีมาย จ พหิ สีมาย จ อาชชติ ๑
 อสธารณเ น กตถจิ ๑ คามจตุกกะ ๑ อนตรมรปฏิสฺยุตตํ เสชปณญตตี คาม อาชชติ โน
 อรณญเ ๑ ภิกขุณี อรณเ อญฺญาปยมาณา อรณญเ อาชชติ โน คาม ๑ มุสวาทาที คาม เหว
 อาชชติ อรณญเ จ ๑ อสธารณเ น กตถจิ ๑

กาลจตุกกะ ๗ ปวารณา ภูษณโต กาล อาปชฺชติ โน วิกาเล ๗ วิกาลโฆชนาปตฺตี วิกาเล อาปชฺชติ โน กาล ๗ เสสํ กาล เจว วิกาเล จ ๗ อสธารณํ เนว กาล โน วิกาเล ๗ ปฏิคฺคหิตจตุกกะ ๗ ปุเรทตฺตํ ปฏิคฺคหิตามิสํ กาล กปฺปติ โน วิกาเล ๗ ปานกํ วิกาเล กปฺปติ ปุณทิวสมฺหิ โน กาล ๗ สตฺตาทกาลิกํ ยาวชฺชิวํ กาล เจว กปฺปติ วิกาเล จ ๗ อตฺตโน อตฺตโน กาลตฺตีตํ ยาวกาลิกาทิตฺตยํ อกฺขปฺปิยํสสุคฺคหิตกปฏิคฺคหิตกณฺจ เนว กาล กปฺปติ โน วิกาเล ๗ ปจฺจนตฺติมจตุกกะ ๗ สมฺทเท สีมํ พนฺธนโต ปจฺจนตฺติเมสุ ชนปเทสุ อาปชฺชติ โน มชฺฌิเมสุ ๗ ปณฺจวคฺเคน คณฺเณ อุปสมฺปาเทนโต คณฺจคณฺปาหนรฺฐนทานจมฺมตฺตรณานิ จ มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ อาปชฺชติ โน ปจฺจนตฺติเมสุ ๗ อิมานิ จตฺตาริ อิท น กปฺปนตฺตีติ วทฺโตนปิ ปจฺจนตฺติเมสุ อาปชฺชติ ๗ อิท กปฺปนตฺตีติ วทฺโตน ปน มชฺฌิเมสุ อาปชฺชติ ๗ เสสาปตฺตี อุกฺยตฺถาปิ อาปชฺชติ ๗ อสธารณํ น กตฺถจฺจิ อาปชฺชติ ๗ ทฺตฺติยจตุกกะ ๗ ปณฺจวคฺเคน คณฺเณ อุปสมฺปาทิจตฺตฺพิริปี วตฺถุ ปจฺจนตฺติเมสุ ชนปเทสุ กปฺปติ ๗

วินิจฉัยในกาลจตุกกะ ฟังทราบดังนี้ ๗ ภิกษุเมื่อห้าม (โภชนะ) แล้วฉัน ชื่อว่าต้อง ในกาล ไม่ต้องในวิกาล ๗ เมื่อต้องอาบัติเพราะวิกาลโภชน ชื่อว่าต้องในวิกาล ไม่ต้องในกาล ๗ เมื่อต้องอาบัติที่เหลือ ชื่อว่าต้องทั้งในกาลและในวิกาล ๗ เมื่อไม่ต้องอาบัติที่ไม่ทั่วไป (แก่ตน) ชื่อว่าไม่ต้องทั้งในกาลทั้งในวิกาล ๗ **วินิจฉัย**ในปฏิคคหิตจตุกกะ ฟังทราบดังนี้ ๗ อาमितที่รับ ประเคนก่อนภัตตกาล ควรในกาล ไม่ควรในวิกาล ๗ น้ำปานะ ควรในวิกาล ไม่ควรในกาล ในวันรุ่งขึ้น ๗ สัตตาทกาลิก ยาวชฺชิวิก ควรทั้งในกาลและในวิกาล ๗ กาลิก ๓ มียาวกาลิก เป็นต้น ที่ล่วงกาลของตน ๆ และอกัปปิยมังสะเป็นอุคคหิตกและอาหารที่รับประเคน (ค้าง) ไว้ ไม่ควรทั้งในกาลและในวิกาล ๗ **วินิจฉัย**ในปัจจันติมจตุกกะ ฟังทราบดังนี้ ๗ เมื่อผูกสีมา ในทะเล ชื่อว่าต้องในปัจจันติมชนบท ไม่ต้องในมชฺฌิมชนบท ๗ เมื่อให้อุปสมบทด้วยคณะ ปัญจวรรค และเมื่อทรงไว้ซึ่งรองเท้า ๔ ชั้น อาบน้ำเป็นนิตยและเครื่องปลาดหนัง ชื่อว่าต้อง ในมชฺฌิมชนบท ไม่ต้องในปัจจันติมชนบท ๗ แม้ภิกษุผู้กล่าวอยู่ว่า "๔ วัตถุนี้ ไม่ควร ในปัจจันติมชนบทนี้" ชื่อว่าต้องในปัจจันติมชนบท ๗ ฝ่ายภิกษุผู้กล่าวอยู่ว่า "๔ วัตถุนี้ ควร ในมชฺฌิมชนบทนี้" ชื่อว่าต้องในมชฺฌิมชนบท ๗ ภิกษุยอมต้องอาบัติที่เหลือ ในมชฺฌิมชนบท และในปัจจันติมชนบทแม้ทั้ง ๒ ๗ ไม่ต้องอาบัติที่ไม่ทั่วไป (แก่ตน) ในที่ไหน ๆ ๗ **วินิจฉัย** ในจตุกกะที่ ๒ ฟังทราบดังนี้ ๗ วัตถุทั้ง ๔ ประการ มีอุปสมบทด้วยคณะปัญจวรรคเป็นต้น ควรในปัจจันติมชนบท ๗

อิทํ กปฺปตีติ **ทีเปตฺปิ** ตตฺถเว กปฺปติ โน มชฺฌิเมสฺสุ ฯ อิทํ น กปฺปตีติ ทีเปตฺํ ปน มชฺฌิเมสฺสุ
 ชนฺปะเทสฺสุ กปฺปติ โน ปจฺจนฺติเมสฺสุ ฯ เสสํ อนุชานามิ ภิกฺขเว ปณฺจ โลธนาหีตฺถาภิ อนุญญาตํ ฯ
 ตํ อุกฺกยตฺถ กปฺปติ ฯ ยํ ปน อกฺปฺปิยฺหฺนฺติ ปฏิกฺขิตฺตํ ตํ อุกฺกยตฺถาปิ น กปฺปติ ฯ
 อนุโตอาทิจตฺถเก ฯ อนุปฺชชฺชเสยฺยาที อนุโต อาปฺชชฺติ โน พหิ ฯ อชฺโฌกกาเส สงฺฆิกมฺภจาทีนิ
 นิทฺธิปิตฺวา ปกฺกมฺนฺโต พหิ อาปฺชชฺติ โน อนุโต ฯ เสสํ อนุโต เจว พหิ จ ฯ อสธาธารณํ เนว
 อนุโต น พหิ ฯ อนุโตสීමาทิจตฺถเก ฯ อาคฺนฺตฺโก วตฺตํ น ปฺนฺเรนฺโต อนุโต สීමาย อาปฺชชฺติ ฯ
 คมฺมโย พหิ สීමาย ฯ มุสฺสาวาทาที อนุโต สීමาย จ พหิ สීමาย จ อาปฺชชฺติ ฯ อสธาธารณํ น
 กตฺถจฺจิ ฯ คามจตฺถเก ฯ อนุตฺตรมฺปฏีสํยฺตฺตํ เสชฺปะณฺญตฺตี คาม อาปฺชชฺติ โน อรณฺญเ ฯ ภิกฺขุณี
 อรุณํ อุกฺกฺลาปฺยมาหา อรณฺญเ อาปฺชชฺติ โน คามे ฯ มุสฺสาวาทาที คามे เจว อาปฺชชฺติ อรณฺญเ
 จ ฯ อสธาธารณํ น กตฺถจฺจิ ฯ

แม้การที่ภิกษุแสดงว่า "นี่ควร" ก็ควร ในปัจจุบันติมชนบทนั้นเหมือนกัน แต่ไม่ควร
 ในมัชฌิมชนบท ฯ ส่วนการที่ภิกษุแสดงว่า "นี่ไม่ควร" ควรในมัชฌิมชนบท ไม่ควร
 ในปัจจุบันติมชนบท ฯ วัตถุประสงค์ที่เหล่าอัครผู้มีพระภาคทรงอนุญาตว่า "ภิกษุทั้งหลาย
 เราอนุญาตเกลือ ๕ ชนิด" เป็นต้น ฯ วัตถุประสงค์ในชนบททั้ง ๒ ฯ ส่วนวัตถุประสงค์ ทรงห้ามว่า
 "ไม่ควร", วัตถุประสงค์ ไม่ควรในชนบทแม่ทั้ง ๒ ฯ **วินิจฉัย** ในอันโตอาทิจตฺถเก พึงทราบดังนี้ ฯ
 ภิกษุยอมต้องอาบัติเพราะนอนเบียดเป็นต้น ในภายใน ไม่ต้องในภายนอก ฯ เมื่อวางเสนาสนะ
 มีเตียงของสงฆ์เป็นต้น ไขกลางแจ้งแล้วลึกลงไปเสีย ชื่อว่าต้องในภายนอก ไม่ต้องในภายใน ฯ
 ที่เหลือชื่อว่าต้องทั้งภายในและภายนอก ฯ อาบัติที่ไม่ทั่วไป (แก่ตน) ชื่อว่าไม่ต้องทั้งภายใน
 ทั้งภายนอก ฯ **วินิจฉัย** ในอันโตสීමาทิจตฺถเก พึงทราบดังนี้ ฯ ภิกษุอาคันตุกะ เมื่อไม่ยั้งวัตร
 ให้เต็ม ชื่อว่าต้องในภายในสีมา ฯ ภิกษุผู้เตรียมจะไป เมื่อไม่ยั้งวัตรให้เต็ม ชื่อว่าต้อง
 ในภายนอกสีมา ฯ ภิกษุยอมต้องอาบัติเพราะมุสาวาทเป็นต้น ทั้งภายในสีมาและภายนอก
 สีมา ฯ ย่อมไม่ต้องอาบัติไม่ทั่วไป (แก่ตน) ในที่ไหน ๆ ฯ **วินิจฉัย** ในคามจตฺถเก พึงทราบ
 ดังนี้ ฯ ภิกษุยอมต้องอาบัติที่ทรงตั้งไว้ควรศึกษา อันเนื่องเฉพาะด้วยละแวกบ้าน ในบ้าน,
 ไม่ต้องในป่า ฯ ภิกษุณีเมื่อให้อรุณขึ้น ย่อมต้องในป่า, ไม่ต้องในบ้าน ฯ ภิกษุยอมต้องอาบัติ
 เพราะมุสาวาทเป็นต้น ทั้งในบ้านและในป่า ฯ ย่อมไม่ต้องอาบัติที่ไม่ทั่วไป (แก่ตน)
 ในที่ไหน ๆ ฯ

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ สกจิตต์ ปฐิตีติ เอตถ อิมานิ วตฺถุณี ฯ กาทัพทกาฬาสี ปุสฺสเทวตฺเถโร กิร
 เจตियงฺคณํ สมฺมุชฺชิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา สินฺหุวารกุสมฺสนฺถตฺมिव สมฺวิปฺปกิณฺณวาลิกํ
 เจตियงฺคณํ โอลฺเกนฺโต พุทฺธารมฺมณํ ปฐิตฺปาโมชฺชํ อุปฺปาเตตฺวา อฏฺฐาสี ฯ ตสฺมี ชเนน มาโร
 ปพฺพตฺปาเท นิพฺพตฺตกาฬมฺกฏฺโฏ วีย หุตฺวา เจตियงฺคณฺ เคมยํ วิปฺปกรฺนฺโต คโต ฯ เถโร นาสกฺขิ
 อรหตฺตํ ปาปฺณิตฺตํ สมฺมุชฺชิตฺวา อคฺมาสี ฯ ทุตฺยทิวเสปิ ชรคฺคโว หุตฺวา ตาทิสฺเมว วิปฺปการมฺกาสี ฯ
 ตตฺยทิวเส วงฺกปาทํ มนุสฺสตฺตภาวํ นิมฺมิทฺตฺวา ปาเทน ปริกฺสนฺโต อคฺมาสี ฯ เถโร เอวฺรุโป
 วิภจฺจปฺริโส สมฺนฺตา โยชนปฺปมาเถนฺสุ โคจรรคาเมสุ นตฺถิ ลียา นุ โข มาโรติ จินฺเตตฺวา มาโรติ
 ตฺวนฺติ อาท ฯ อาม ฆนฺเต มาโรมฺหิ นทานิ โว วญฺเจตฺตํ อสฺกฺชินฺติ ฯ ทิฏฺฐปฺพุโพ ตยา
 ตถาคโตติ ฯ อาม ทิฏฺฐปฺพุโพติ ฯ มาโร นาม มหฺนฺภาโว โหติ อิงฺฆ ตาว พุทฺธสฺส ภควโต
 อตฺตภาวสฺทิสํ อตฺตภาวํ นิมฺมิทฺทาหิตี ฯ น สกฺกา ฆนฺเต ตาทิสํ รูปํ นิมฺมิทฺตํ อปฺปจ โข ปน ตํ
 สริกฺขกปฺปฏิรูปกํ นิมฺมิทฺตฺสํมิตฺติ สกฺภาวํ วิชฺชิตฺวา พุทฺธรูปสฺทิสฺเสน อตฺตภาเวน อฏฺฐาสี ฯ เถโร มารํ
 โอลฺเกตฺวา อยํ ตาว สรคฺสทิสฺสโมเห เอวํ โสภติ กถํ นุ โข ภควา โส ทิ สพฺพโส
 วิตรคฺทิสฺสโมเหติ พุทฺธารมฺมณํ ปฐิตํ ปฏฺฐิตฺวา วิปฺสฺสนํ วทฺธเมตฺวา อรหตฺตํ ปาปฺณิ ฯ มาโร
 วญฺจิตฺมฺหิ ตยา ฆนฺเตติ อาท ฯ เถโรปิ กิ อตฺถิ ชรมาร ตาทิสํ วญฺเจตฺตฺนฺติ อาท ฯ
 โลกนฺตรวิหาเรปิ ทตฺโต นาม ทหฺรภิกฺขุ เจตियงฺคณํ สมฺมุชฺชิตฺวา โอลฺเกนฺโต โอทาตฺกสิณฺํ ปฏฺฐิตฺวา
 อฏฺฐ สฺมาปตฺตฺติโย นิพฺพตฺเตติ ฯ ตโต วิปฺสฺสนํ วทฺธเมตฺวา ผลตฺตยํ สจฺจกาฬาสี ฯ

สกจิตต์ ปฐิตีติ เอตถ อิมานิ วตฺถุณี ฯ กาทฺฬทกาทฺฬวาสิ ปุสฺสทเวตฺถโร กิร เจตฺยงฺคณํ
สมฺมุชฺชิตฺวา เอกํสู อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา สิณฑฺวารกฺกุสมฺสนฺถตฺตมิว สมฺวิปฺปกิณฺณวาสิกํ เจตฺยงฺคณํ
โอยฺลเณโต พุทฺธารมฺมณํ ปฐิตฺปาเมชฺชํ อุปฺปาเทตฺวา อฏฺฐาสี ฯ ตสฺมี ชเณ มาโร ปพฺพตฺปาเท
นิพฺพตฺตกาฬมกฺกโณ วีย หุตฺวา เจตฺยงฺคเณ โคมยํ วิปฺปกริณฺโต คโต ฯ เถโร นาสกฺขิ อรหตฺตํ
ปาปฺถิตฺตํ สมฺมุชฺชิตฺวา อคฺมาสิ ฯ ทุตฺยทิวเสปิ ชรคฺคโว หุตฺวา ตาทิสฺสเมว วิปฺปการมฺกาลิ ฯ
ตตฺยทิวเส วงฺกปาทํ มนุสฺสตฺตมาวํ นิมนฺนิตฺวา ปาเทน ปริกฺสนฺโต อคฺมาสิ ฯ เถโร เอวฺรุโป
วิภจฺจปฺริโส สมฺนุตฺตา โยชนปฺปมาเณสุ โจรคฺคาเมสุ นตฺถิ ลียา นุ โข มาโรติ จินฺตฺตฺวา มาโรสิ
ตฺวนตฺติ อาท ฯ

ใน ๒ บทว่า สกจิตต์ ปฐิตีติ นี้ มีเรื่องเหล่านี้เป็นอุทาหรณ์ ฯ ได้ย็นว่า
พระปุสสทเวเถระ ผู้อยู่ที่กาทฬทกาทฬวิหาร กวาดลานเจดีย์แล้ว ทำอุตตราสงคฺฉเวียงปา
ข้างหนึ่ง แลดูลานเจดีย์ ซึ่งเกลี่ยทรายไว้เรียบ รวากะลาดด้วยดอกยางทราย ให้เกิดปฐิตีและ
ปราโมทย์ มีพระพุทธรเจ้าเป็นอารมณ์ ได้ย็นอยู่แล้ว ฯ ในขณะนั้น มารได้จำแลงเป็นลิงดำ
เกิดแล้วที่เชิงภูเขา เรี่ยรายไคมยไว้เกลื่อน ที่ลานเจดีย์ ไปแล้ว ฯ พระเถระไม่ได้้อาจเพื่อบรรล
พระอรหตฺต กวาดแล้ว ได้ไปเสีย ฯ แม้ในวันที่ ๒ มารได้จำแลงเป็นโคแก่ กระทำประการแปลก
เช่นนั้นนั้นแล ฯ ในวันที่ ๓ ได้หริมิตอัฏภาพเป็นมนุษย์มีเท้าเก เดินเอาเท้าคู้รอบไป ฯ
พระเถระคิดว่า "บุรุษแปลกเช่นนี้ไม่มีในโคจรคามประมาณโยชนหนึ่งโดยรอบ, นีคงเป็นมาร
แน่ละ" จึงกล่าวว่ "เจ้าเป็นมารหรือ ?" ฯ

อาม ภนฺเต มาโรมฺหิ นทานิ โว วมฺเจตฺตํ อสฺสขินฺตึ ฯ ติฏฺฐปฺพุทฺเ พยา ตถาคโถตฺติ ฯ อาม ติฏฺฐปฺพุทฺเติ ฯ มาโร นาม มหานฺภาโว โหติ อิงฺฆ ตาว พุทฺธสฺส ภควฺโต อตฺตภาวสฺส อตฺตภาวํ นิมนฺนินาหิตี ฯ น สกฺกา ภนฺเต ตาทิสฺสํ รูปํ นิมนฺนิตฺตํ อปิจ โข ปน ตํ สริทฺทกปฏฺฐิรูปกํ นิมนฺนินสฺสาสีตี สกภาวํ วิชฺชิตฺวา พุทฺธรูปสฺสทิสฺเสน อตฺตภาเวณ อภฺยาสึ ฯ เถโร มารํ โอลฺลเกตฺวา อยํ ตาว สฺราคสฺสโถสฺสโมโห เอวํ โสภติ กถํ นุ โข ภควา โส ทิ สพฺพโส วิตราคโถสฺสโมโหติ พุทฺธารมฺมณํ ปีตี ปฏฺฐิลภิตฺวา วิปฺสฺสนํ วทฺเทตฺวา อรหตฺตํ ปาปุณฺนิ ฯ มาโร วมฺจฺจิตฺมฺหิ ตยา ภนฺเตติ อาห ฯ เถโรปิ ก็ อตฺถิ ชรมาร ตาทิสฺสํ วมฺเจตฺตุนฺติ อาห ฯ โลกนฺตรวิหาเรปิ ทตฺโต นาม ทหฺรภิกฺขุ เจตฺยงฺคณํ สมฺมุชฺชิตฺวา โอลฺลเกนฺโต โอทาตกสิณํ ปฏฺฐลภิ อภฺยาสึ สฺมาปตฺติโย นิพฺพตฺเตติ ฯ ตโถ วิปฺสฺสนํ วทฺเทตฺวา ผลตฺตยํ สจฺจกาสิ ฯ

มารตอบว่า "ถูกละผู้เจริญข้าพเจ้าเป็นมาร, บัดนี้ ไม่ได้อ้างเพื่อจะลวงท่านละ" ฯ พระเถระถามว่า "ท่านเคยเห็นพระตถาคตหรือ ?" ฯ มารตอบว่า "แน่ละเคยเห็น" ฯ พระเถระกล่าวว่า "ธรรมดามาร ย่อมเป็นผู้มีอำนาจใหญ่, เชิญท่านนิรมิตอักษภาพให้คล้ายอักษภาพของพระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าก่อน" ฯ มารกล่าวว่า "ข้าพเจ้าไม่สามารถนิรมิตรูปเช่นนั้น ผู้เจริญ, แต่เอาเถอะ ข้าพเจ้าจักนิรมิตรูปเทียมที่จะพึงเห็นคล้ายรูปนั้น" ดังนี้ แล้วได้จำแลงเพศของตนตั้งอยู่ด้วยอักษภาพคล้ายพระรูปของพระพุทธเจ้า ฯ พระเถระแลดูมารแล้วคิดว่า "มารนี้มีราคะ โทสะ โมหะ ยังงามถึงเพียงนี้, พระผู้มีพระภาคจะทรงงามอย่างไรหนอ ? เพราะอะไรพระองค์ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ โดยประการทั้งปวง" ดังนี้แล้ว ได้ปิตฺติมีพระพุทธเจ้าเป็นอารมณ์เจริญวิปัสสนาบรรลุมรรคแล้ว ฯ มารกล่าวว่า "ผู้เจริญข้าพเจ้าถูกท่านลวงแล้ว" ฯ ฝ่ายเถระกล่าวว่า "มารแก่ จะมีประโยชน์อะไร ที่เราจะลวงคนเช่นท่าน" ฯ ภิกษุหนุ่มชื่อทตตะ แม้ในโลกันตรวิหาร กวาดลานเจดีย์แล้วแลดู ได้โอทาตกสิณ, ยังสมาบัติ ๘ ให้เกิดแล้ว ฯ ภายหลังเจริญวิปัสสนา กระทำให้แจ้งซึ่งผล ๓ ฯ

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ อภฺรฺร อภิปรายคานธีติ

ปาณํ น หญญเญ น จาทินฺนมาทียะ
 มุสา น ภาเส น จ มชฺชไป ลียา
 อพฺรหฺมจริยา วิรเมยย เมถุนา
 รตฺตี น ภฺรฺรชยฺย วิกาลโกชนํ
 มาลํ น ธารเ น จ คนฺธมาจเร
 มณฺเจ ฉมายํว สเยถ สนฺถเต
 เอตํ ทิ อภฺรฺรจฺจิกมาหุปรสถํ
 พุทฺธเชน พุทฺธนตคฺคฺนา ปกาลิตนฺติ

เอวํ วุตฺตานิ อภฺรฺร ๗ อภฺรฺร พุเตยฺยคานธีติ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โสตา จ โหติ สาเวตา จาติอาทินา
 นเยน สงฺฆเภทเก วุตฺตานิ ๗ ติตฺถิยวตฺตานิ มหาชนฺธเก นิตฺธิภฺรฺรานิ ๗ อนตฺริตฺตา จ อตฺริตฺตา จ
 ปวารณลิกฺขาปเท นิตฺธิภฺรฺร ๗ อภฺรฺรนํ ปจฺจุภฺรฺรตพฺพนฺติ ภาตตคฺเค วุทฺธภิกฺขุณฺนํ อาสนมฺปิ
 ตาลํเยว ทาทพฺพํ ๗ อฺปาลีกาติ วิสาชา ๗ อภฺรฺรานิสรํสา วินยชเรติ ปณฺจเก วุตฺเตสุ ปณฺจสุ
 ตสฺสาเชยฺโย อฺปฺเรโส ปวารณา สงฺฆกมฺมนฺติ อิมํ ตโย ปกฺขิปิตฺวา อภฺรฺร เวทิตพฺพา ๗ อภฺรฺร
 ปรมานีติ ปุพฺเพ วุตฺตปรมาเนว อภฺรฺรกวเสน โยเชตฺวา เวทิตพฺพานิ ๗ อภฺรฺรสุ ฐมฺเมสุ
 สมฺมาวตฺติตพฺพนฺติ น ปกตตตสฺส ภิกฺขุเน อฺปฺเรโส ฐเปตพฺโพ น ปวารณา ฐเปตพฺพาติอาทินา
 นเยน สมถกฺชนฺธเก นิตฺธิภฺรฺรสุ อภฺรฺรสุ ๗ เสลํ สพฺพตฺถ อุตฺตานเมวาติ ๗

อภิลุ อูโปสถงคานีตี

ปาน์ น หญญเ น จาทินนมาทียะ
มุสา น ภาเส น จ มชชโป ลียา
อพรมุจริยา วิรมะย เมธุนา
รตตี น ภูษะย วิกาลโกชนั
มัลล น ธาเร น จ คนธมาจเร
มญเจ ฉมายั้ว สเยถ สนถเต
เอตํ ทิ อภิลุจคิกมาหุโปสถํ
พทุเชน พุทฺชนตคฺนุา ปกาลิตนฺติ

เอวํ วุตตานิ อภิลุ ฯ

สองบทว่า อภิลุ อูโปสถงคานี ได้แก่ องค์ ๘ ที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดังนี้ว่า

"ไม่พึงฆ่าสัตว์, ไม่พึงถือเอาของที่เขาไม่ให้,
ไม่พึงกล่าวเท็จ, ไม่พึงดื่มน้ำเมา, พึงเว้น
จากเมถุนธรรม ความประพฤติน่าประเสริฐ,
ไม่พึงบริโภคอาหารในเวลาวิกาลตลอดราตรี,
ไม่พึงตัดทรงระเบียบดอกไม้, ไม่พึงไล่ทำเครื่องหอม,
พึงนอนบนเตียง บนพื้น หรือบนเครื่องลาดที่สมควร,
บัณฑิตทั้งหลายกล่าวอุโบสถมีองค์ ๘ นี้แล
อันพระพุทฺธเจ้า ผู้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ ทรงประกาศแล้ว ฯ"

อภิลุฑู หุเตยุงคานีติ อธิ ภิกขเว ภิกขุ โสตา จ โหติ สาเวตา จาติอาทินา นเยน สงฺฆเภทเก
วุตตานิ ฯ ติตถียวตตานิ มหาชนุชเก นิหฺตวิภูฏานิ ฯ อนตริตฺตา จ อตริตฺตา จ ปวาราณสิกาปะเท
นิหฺตวิภูฏา ฯ อภิลุฑูหนํ ปจฺจุภูฏาตพฺพนฺติ ภาตตคฺเค วุฑฺฒภิกขุนี้นํ อาสนมฺปิ ตาสํเยว ทาตพฺพํ ฯ
อุปาสิกาติ วิสาธา ฯ อภิลุฑูนิสฺสา วินยชเรติ ปณฺจเก วุตเตสุ ปณฺจสุ **ตลฺสาธเยโย** อุโปสเถ
ปวาราณา สงฺฆกมฺมณฺติ อิมํ ตโย ปกฺขิปิตฺวา อภิลุฑู เวทิตพฺพา ฯ อภิลุฑู ปรมานีติ ปุพฺเพ
วุตตปรมานเว อภิลุฑูวเสน โยเชตฺวา เวทิตพฺพานิ ฯ อภิลุฑูสุ ฐมฺเมสุ สมนฺวาทิตพฺพนฺติ น
ปกตตตลฺส ภิกขุโน อุโปสเถ ฐฺเปตพฺโพ น ปวาราณา ฐฺเปตพฺพาติอาทินา นเยน สมนฺกฺขนุชเก
นิหฺตวิภูฏेषฺสุ อภิลุฑูสุ ฯ เสสํ สพฺพตฺถ อุตฺตทานเมวาทิ ฯ

สองบทว่า อภิลุฑู หุเตยุงคานิ ได้แก่ องค์ ๘ ที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ในสังฆเภทขันธกะ
โดยนัยมีอาทิว่า "ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ฟังด้วย เป็นผู้ให้ผู้อื่นฟังด้วย ฯ
ติตถียวัตถ ได้ทรงแสดงแล้วในมหาขันธกะ ฯ ของเคี้ยวของฉัน ไม่เป็นเดนและเป็นเดน
ได้ทรงแสดงแล้วในปวารณาสิกขาบท ฯ สองบทว่า อภิลุฑูหนํ ปจฺจุภูฏาตพฺพํ มีความว่า
ในโรงฉัน ฟังลุกขึ้นรับแก่ภิกษุณีสู่แก่ทั้งหลาย, แม้อาสนะก็พึงให้แก่ภิกษุณีสู่เหล่านั้นแท้ ฯ
บทว่า อุปาสิกา ได้แก่ นางวิสาธา ฯ สองบทว่า อภิลุฑูนิสฺสา วินยชเร มีความว่า ฟังทราบ
อาณิสสํ ๘ เพราะเดิมอาณิสสํ ๓ นี้ คือ "อุโปสถ ปวาราณา สังฆกรรม เป็นหน้าที่ของวินัยธร
นั้น, เข้าในอาณิสสํ ๕ ที่กล่าวแล้วในหมวด ๕" ฯ สองบทว่า อภิลุฑู ปรมานี ได้แก่ ฟังทราบ
อย่างยิ่งทั้งหลายที่กล่าวแล้วในหนหลังนั่นเอง แต่จัดด้วยอำนาจหมวด ๘ ฯ หลายบทว่า
อภิลุฑูสุ ฐมฺเมสุ สมนฺวาทิตพฺพํ ได้แก่ ในธรรม ๘ ที่ทรงแสดงในสมณขันธกะ โดยนัยมีชื่อว่า
"ไม่ฟังตอุโปสถ แก่ภิกษุผู้ปกตัตต, ไม่ฟังตปวาราณา แก่ภิกษุผู้ปกตัตต" เป็นอาทิ ฯ
คำที่เหลือในที่ทั้งปวง ตี้นทั้งนั้น ฉะนี้แล ฯ

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ เอกส์ จีวร กตวาติ เอกส์มี อังเส จีวร กตวา สาธุกัง อุตุตราสงคัม กริตวาติ อตุโธ ฯ
 ปคคณฺหิตวาน อณฺชลิหฺติ ทสนฺชโลมฺธานสมฺชฺชลํ อณฺชลี อุกฺขิปิตฺวา ฯ อาสีสมานฺรูปฺวาติ
 ปจฺจาสิสมานฺรูปฺ วีย ฯ กิสฺส ตฺวํ อิศฺมาคฺโตติ เกน การณฺน กิมตฺถํ ปตฺถยมาโน ตฺวํ อิศ
 อาคฺโต ฯ โก เอวมาห ฯ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฯ กํ เอวมาห ฯ आयสฺมฺนฺตํ อุปาสิ ฯ อิติ आयสฺมา
 อุปาสิ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา ทฺวีสุ วนฺเยสุติ อิมํ คานํ ปุจฺฉิ ฯ อถสฺส ภควา ภทฺทโก เต
 อุมฺมงฺโกติอาทึนํ วตฺวา ตํ วิสฺสชฺเชสิ ฯ เอเสว นโย สพฺพตฺถ ฯ อิติ อิมํ สพฺพปณฺเห พุทฺธกาเล
 อุปาสิตฺเถโร ปุจฺฉิ ฯ ภควา พฺยากาสิ ฯ สงฺคีติกาเล ปน มหากสฺสปตฺเถโร ปุจฺฉิ ฯ อุปาสิตฺเถโร
 พฺยากาสิ ฯ ตตฺถ ภทฺทโก เต อุมฺมงฺโกติ ภทฺทกา เต ปณฺญา ฯ ปณฺญา ทิ อวิชฺชนฺหารโต
 อุมฺมงฺกฺขิตฺวา จิตฺตฺตา อุมฺมงฺโกติ วุจฺจติ ฯ ตคฺขมาติ การณฺตเถ นิปาโต ฯ ยสฺมา มํ ปุจฺฉสิ ตสฺมา
 เต อหฺมกฺขิสฺสนฺติ อตุโธ ฯ สมฺปฏฺฐิจฺจนฺตเถ วา ฯ ตคฺขมาติ ทิ อิมินา วจฺนํ สมฺปฏฺฐิจฺจิตฺวา
 อกฺขิสฺสนฺติ อาห ฯ สมฺมาทิตฺวา วิสิทฺเพนฺติ สามิสฺเสน สสิตฺถกนฺติ อิมานิ ตึณฺนเยว ลิกฺขาปทานิ
 ภคฺเคสุ ปณฺญตฺตานิ ฯ ยนฺตฺวํ อปุจฺฉิมฺหาติ ยํ ตฺวํ อปุจฺฉิมฺหา ฯ อกิตฺตยฺยํติ อภาสิ ฯ โนติ
 อมฺหากํ ฯ ตนฺตํ พฺยากตฺนฺติ ยํ ยํ ปุจฺฉฺฉํ ตํ ตเวว พฺยากตํ ฯ อนนฺณญฺธาติ อณฺญฺธา อกฺวา
 พฺยากตํ ฯ เย ทุฏฺฐจฺจุลา สา สีลฺวิปตฺตีติ เอตฺถ กิณฺจาปิ สีลฺวิปตฺติ นาม ปณฺเห นตฺถิ อถโข
 ทุฏฺฐจฺจุลํ วิชฺชชฺเชตฺถกามตาเยตํ วุตฺตํ ฯ จตฺตุสฺส ทิ วิปตฺตีสุ ทุฏฺฐจฺจุลํ เอกาย วิปตฺติยา สงฺคหิตํ ฯ
 อทุฏฺฐจฺจุลํ ตึทฺติ วิปตฺตีทฺติ สงฺคหิตํ ฯ ตสฺมา เย ทุฏฺฐจฺจุลา สา สีลฺวิปตฺตีติ วตฺวา ตเมว วิตฺถารโต
 ทสฺเสตฺถํ ปาชาชิกํ สงฺฆาทิสฺโส สีลฺวิปตฺตีติ วุจฺจตีติ อาห ฯ อิทานิ ติสฺสนฺนํ วิปตฺตินํ วเสน
 อทุฏฺฐจฺจุลํ ทสฺเสตฺถํ อุลลจฺจยฺนฺติอาทิมฺหา ฯ ตตฺถ โย จายํ อกฺโกสฺติ ทสฺสาชิปฺปาโยติ อิทํ
 ทุพฺพภาสิตฺสฺส วตฺถุทสฺสนฺตํ วุตฺตํ ฯ อพฺภาจิกฺขตฺตีติ ตถาหํ ภควตา ฐมฺมํ เทสิตํ อาชานามิตฺติ
 วทฺโถ อพฺภาจิกฺขติ ฯ อयํ สา อาชีวฺวิปตฺติสมฺมตาติ อयํ ฉหิ ลิกฺขาปเทหิ สงฺคหิตา อาชีวฺวิปตฺติ
 นาม จตฺตฺถา วิปตฺติสมฺมตาติ ฯ

เอกลง์ จีวร กตวาติ เอกสมี่ อังเส จีวร กตวา สาธุกั อุตตราสงคั กริตวาติ อตุไถ ๑
 ปคคณหิตวาน อญชลินหิต ทสนขลโมธานสมุชชลั อญชลี อุกุขิปิตวา ๑ อาลีสมานรูโปวาติ
 ปจจาสิสมานรูโป วีย ๑ กิสส ตวั อธิมาคโตติ เกน การณน กิมตถั ปตถยมาโน ตวั อธิ
 อาคโต ๑ โโก เอวมาท ๑ สมมาสมพุทโธ ๑ กั เอวมาท ๑ อายสมนหตุ อูปาสิ ๑ อิติ อายสมมา
 อูปาสิ ภควนหตุ อูปลงกมิตวา ทวีสุ วินยสุติ อิม คากั ปุจจิ ๑ อถสส ภควา ภทโก เต
 อุมมงโคติอาทีนั วตวา ตั วิสสชเชลล ๑ เอเสว นโย สัพพตถ ๑

บาทคาถาว่า เอกลง์ จีวร กตวา มีความว่า ท่านกระทำจีวรเฉยียงบ่าข้างหนึ่ง, อธิบายว่า
 "หม่อุตตราสงคัเรียบร้อย" ๑ บาทคาถาว่า ปคคณหิตวาน อญชลี มีความว่า ยกอัญชลี
 อันรุ่งเรืองด้วยประทุมแห่งนิ้วทั้ง ๑๐ ๑ บาทคาถาว่า อาลีสมานรูโปว ความว่า ดูเหมือน
 จะมุ่งหวัง ๑ บาทคาถาว่า กิสส ตวั อธิมาคโต มีความว่า ท่านปรารถนาประโยชน์อะไร
 มาในที่นี้ เพราะเหตุไร ? ๑ ใครกล่าวอย่างนี้ ? ๑ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑ ตรัสอย่างนั้น
 กะใคร ? ๑ กะท่านพระอุบาลี ๑ ท่านพระอุบาลี เข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคทูลถามคาถานี้ว่า
 "(ลิกขาบทที่ทรงบัญญัติ) ในวินัยทั้ง ๒ (ย่อมาสู่อุทเทสในวันอุโบสถทั้งหลาย, ลิกขาบท
 เหล่านั้น มีเท่าไร ? ทรงบัญญัติในนครเท่าไร ?)" ด้วยประการฉะนี้ ๑ ลำดับนั้น พระผู้มี
 พระภาค ตรัสคำว่า "ปัญญาของท่านดี" เป็นต้น ทรงตอบคำถามนั้นของท่าน ๑ มีนัย
 เหมือนกันทุกปัญหา ๑

อิติ อิมะ สัพพปญฺเฑ พุทฺธกาเล อุปาติเตโร ปรุจฺฉิ ฯ ภควา พยาภาสิ ฯ สงฺคีติกาเล ปน
มหากัสสปเตโร ปรุจฺฉิ ฯ อุปาติเตโร พยาภาสิ ฯ ตตฺถ ภาทโก เต อุมฺมงฺโคติ ภาทกา เต
ปญฺญา ฯ ปญฺญา ทิ อวิชฺชนการโต อุมฺมุชฺชิตฺวา ลฺลิตตฺตา อุมฺมงฺโคติ วุจฺจติ ฯ ตคฺขมาติ
การณตฺเถ นิปาโต ฯ ยสฺมา มํ ปรุจฺฉสิ ตสฺมา เต อหฺมกฺขิสฺสนฺติ อตฺถิ ฯ สมฺปฏฺฐิจฺจนตฺเถ วา ฯ
ตคฺขมาติ ทิ อิมินา วจนํ สมฺปฏฺฐิจฺจิตฺวา อกฺขิสฺสนฺติ อาห ฯ สมฺปาหิตฺวา วิสิทฺเพนฺติ สามีเสน
สฺลิตฺถกนฺติ อิมานิ ตีณิเยว ลิกฺขาปทานิ ภคฺเคสุ ปญฺญตฺตานิ ฯ **ยฺนตฺว่า**

พระอุบาลีเถระทูลถามปัญหาทั้งปวงเหล่านี้ ในพุทธกาล ด้วยประการฉะนี้ ฯ พระผู้มีพระภาค
ทรงตอบเอง ฯ ส่วนในสังคีติกาล พระมหากัสสปเถระถาม ฯ พระอุบาลีเถระตอบ ฯ
บรรดาบทเหล่านั้น บทคาถาว่า ภาทโก เต อุมฺมงฺโค มีความว่า ปัญญาของท่านดี ฯ จริงอยู่
ปัญญาเรียกว่า อุมฺมงฺคะ เพราะผุดขึ้นจากมืดคืออวิชชาตั้งอยู่ ฯ คัมภีร์ว่า ตคฺขม เป็นนิบาตใช้
ในอรรถคือเหตุ ฯ ความว่า "ท่านถามเราเพราะเหตุใด, เพราะเหตุนั้น เราจักตอบแก่ท่าน" ฯ
อีกอย่างหนึ่ง คัมภีร์ว่า ตคฺขม เป็นนิบาต ใช้ในอรรถคือยอมรับ ฯ จริงอยู่ พระผู้มีพระภาค
ทรงรับคำ ด้วยคำว่า "เอาเถิด" นี้จึงตรัสว่า "เราจักตอบ" ฯ เฉพาะ ๓ ลิกฺขาบทนี้ คือ
"ติตฺไพผิง, มือเปื้อนอามิส, น้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าวสุก, ทรงบัญญัติในภัคคชนบท ฯ

อปุจฉิมหาติ ยํ ตํ อปุจฉิมหา ฯ อภิตตยิตี อภาสี ฯ โนติ อมหากํ ฯ ตนตํ พุยากตฺนติ ยํ ยํ
 ปุจฉิํ ตํ ตเทว พุยากตํ ฯ อนนญญาติ อญญา อกตฺวา พุยากตํ ฯ เย พุจฉุลลา สา
 สีสวิปตฺติตี เอตฺถ กิญจาปี สีสวิปตฺตติ นาม ปญฺเห นตฺถิ อถฺย พุจฉุลลํ วิชฺชชชตฺตฺกมตาเยตํ
 วุตฺตํ ฯ จตฺตฺสฺ หิ วิปตฺตีสฺ พุจฉุลลํ เอกาย วิปตฺติตฺยา สงฺคหิตํ ฯ อพุจฉุลลํ ตีหิ วิปตฺตีสฺ
 สงฺคหิตํ ฯ ตสฺมา เย พุจฉุลลา สา สีสวิปตฺติตี วตฺวา ตเมว วิตฺถารโต ทสฺเสตฺตํ ปาราชิกํ
 สงฺฆาทีเสสฺ สีสวิปตฺติตี วุจฺจตฺตติ อาห ฯ อิทานิ ติสฺสนฺนํ วิปตฺตีนํ วเสน อพุจฉุลลํ ทสฺเสตฺตํ
 ฤคฺลจฺจยฺนตฺตอหิมาท ฯ ตตฺถ โย จายํ อุกฺโกสฺติ ทสฺสาธิปฺปาโยติ อิทํ พุทฺทาสิตฺตสฺส วตฺตฺทสฺสนตฺตํ
 วุตฺตํ ฯ อพุทฺทาจิกฺขตฺตติ ตถาหํ ภควตา ฐมฺมํ เทสิตํ อาษานามีสฺติ วทฺนโต อพุทฺทาจิกฺขติ ฯ อยํ
 สา อาชีวิปตฺตติสมฺมตฺตาติ อยํ จหิ ลิกฺขาปเทหิ สงฺคหิตา อาชีวิปตฺตติ นาม จตฺตฺตฺตา
 วิปตฺตติสมฺมตฺตาติ ฯ

สองบทว่า **ยฺนตํ** อปุจฉิมหา มีความว่า ข้าพเจ้าได้ทูลถามปัญหาใดกะพระองค์ ฯ บทว่า
 อภิตตยิตี คือ พระองค์ได้ตรัสแล้ว ฯ บทว่า โน คือ แก่ข้าพเจ้า ฯ สองบทว่า ตนตํ พุยากตํ
 มีความว่า คำใด ๆ อันข้าพเจ้าได้ทูลถามแล้ว คำนั้น ๆ อันพระองค์ได้ทรงแก้แล้ว ฯ บทว่า
 อนนญญา ความว่า มิได้ทรงแก้บ้างโดยประการอื่น ฯ ชื่อว่า สีสวิปตติ ย่อมไม่มีในปัญหา
 ในคำว่า "เย พุจฉุลลา สา สีสวิปตติ" นี้ แม้โดยแท้, ถึงกระนั้น คำว่า เย พุจฉุลลา สา
 สีสวิปตติ นี้ ท่านกล่าวแล้ว ด้วยความเป็นผู้ประสงค์จะแก้พุจฉุลลาบติ ฯ จริงอยู่ ในวิปตติ ๔
 พุจฉุลลาบติ สงเคราะห์ด้วยวิปตติ ๑ ฯ อพุจฉุลลาบติ สงเคราะห์ด้วยวิปตติ ๓ ฯ เพราะเหตุนี้
 ท่านกล่าวว่า เย พุจฉุลลา สา สีสวิปตติ แล้ว จึงกล่าวว่า "ปาราชิก สงฆาทีเสส เรียกว่า
 "สีสวิปตติ" เพื่อแสดงสีสวิปตตินั้นเอง โดยพิสดาร ฯ บัดนี้ ท่านกล่าวคำว่า ฤคฺลจฺจยฺน เป็นอาทิ
 เพื่อแสดงอพุจฉุลลาบติ ด้วยอำนาจวิปตติ ๓ ฯ ในคำเหล่านั้น คำว่า โย จายํ อุกฺโกสฺติ
 ทสฺสาธิปฺปาโย นี้ท่านกล่าว เพื่อชี้ชัดแห่งพุทฺทาสิต ฯ บทว่า อพุทฺทาจิกฺขติ มีความว่า
 เมื่อกล่าวว่า "ข้าพเจ้ารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วอย่างนั้น" ชื่อว่ากล่าวตู่ ฯ
 หลายบทว่า อยํ สา อาชีวิปตฺตติสมฺมตฺตา มีความว่า ชื่อว่าอาชีวิปตติ ที่ประมวลด้วย ๖ ลิกฺขาป
 นี้ สมมติว่าวิปตติที่ ๔ ฉะนั้นแล ฯ

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ วิวาหาธิกรณํ กีนินทานนฺตืออาทีสุ ๑ กีนินทานมสฺสชาติ กีนินทานํ ๑ โภ สมุทโย อสฺสชาติ
 กีสฺมฺหุຍ ๑ กา ชาติ อสฺสชาติ กีสฺชาติกํ ๑ โภ ปภโว โภ สมฺภาโร กีสฺ สมฺภูจฺจฺจํ อสฺสชาติ กีสฺสมฺภูจฺจฺจํ ๑
 สฬฺพฺพเนตานิ การณเวจฺจนาณิเยว ๑ วิวาทนินทานนฺตืออาทีสุปี ๑ อฏฺฐารสภททวตฺถุสงฺขาโต วิวาทโ
 นินทานเมตฺสฺสชาติ วิวาทนินทานํ ๑ วิวาทํ นิสฺสาย อุปฺปชฺชนกวิวาทวเสเนตํ วุตฺตํ ๑ อนฺวาทโ นินทานํ
 อสฺสชาติ อนฺวาทนินทานํ ๑ อิทฺธิ อนฺวาทํ นิสฺสาย อุปฺปชฺชนกอนฺวาทวเสเนตํ วุตฺตํ ๑ อาปตฺติ นินทานํ
 อสฺสชาติ อาปตฺตินิกินทานํ ๑ อาปตฺตตาริการณปจฺจยา จตฺสฺโส อาปตฺตติโย อาปชฺชตฺตีติ เหว อาปตฺตตี
 นิสฺสาย อุปฺปชฺชนกอาปตฺตติวเสเนตํ วุตฺตํ ๑ กิจฺจยํ นินทานมสฺสชาติ กิจฺจยนินทานํ ๑ จตฺพพิชฺ
 สงฺฆกมฺมํ การณมสฺสชาติ อตฺโถ ๑ อุกฺขิตตทานวตฺตติกาย วิกฺขุณฺนิยา ยาวตฺตติยํ สมฺนุภาสนาทินํ กิจฺจํ
 นิสฺสาย อุปฺปชฺชนกกิจฺจจํ วเสเนตํ วุตฺตํ ๑ อยํ จตฺตุนฺหิปี อธิกรณานํ วิสฺสชฺชนปฺกฺเช เอกปทโยชนา ๑
 เอเตนानุสาเรน สฬฺพฺพทพานิ โยเชตพฺพทพานิ ๑ ทุตฺติยปฺจฺจาย เหตุนินทานนฺตืออาทีมฺหิ วิสฺสชฺชน นวฺนํ
 กุสฺลากุสฺลาพฺยาगतเหตุนํ วเสน เหตุนินทานาทิตา เวทิตพฺพทา ๑ ตตฺติยปฺจฺจาย วิสฺสชฺชน พฺยญฺชนมตฺตํ
 นานํ ๑ เหตุเยว ทิ เอตถ ปจฺจโยติ วุตฺโต ๑

มูลปจฺจาย วิสฺสชฺชน ๑ ทฺวาทส มูลานีติ โภธอุปฺนาหฺยคฺฟกาทินิ จ วิวาทมูลานิ
 โลกโทสโมทา ตโย อโลภาโสภาโมทา ตโยติ อิมานิ อชฺฉตฺตสนฺตทานปฺวตฺตทานิ ทฺวาทส มูลานิ ๑
 จุทฺทส มูลานีติ ตาเนว ทฺวาทส กายวาทส สทฺธิ จุทฺทส โหนติ ๑ จ มูลานีติ กายาทินิ จ
 สมฺภูจฺจฺจํปจฺจาย วิสฺสชฺชน อฏฺฐารส ภททวตฺถุณิ สมฺภูจฺจฺจํนินทานิ ๑ ตตฺถิ เอเตสุ อฏฺฐารสสุ
 ภททวตฺถุณิ สมฺภูจฺจฺจํติ เอเตหิ วา การณญฺเจหิ สมฺภูจฺจฺจํติ เตนสฺเสตานิ สมฺภูจฺจฺจํนินทานีติ วุจฺจหนฺติ ๑
 เอส นโย สฬฺพฺพตฺถ ๑

วิวาหาธิกรณํ กีนินทานนุติอาทีสุ ฯ กีนินทานมสฺสชาติ กีนินทานํ ฯ โโก สมุทโย อสฺสชาติ
 กีสุมุทโย ฯ กา ชาติ อสฺสชาติ กีสชาติกํ ฯ โโก ปภโว โโก สมุภาโร กีส สมุภูฐานํ อสฺสชาติ กีสสมุภูฐานํ ฯ
 สพุพานตานิ การณเวจฺจนานิเยว ฯ วิวาหนิทานนุติอาทีสุปี ฯ อฏฺฐารสเสทกรวตฺตฺตฺสงฺขาโต วิวาโท
 นินทานเมตฺตสฺสชาติ วิวาหนิทานํ ฯ วิวาหํ นิสฺสาย อุปฺปชฺชนกวิวาหเสเนตฺตํ วุตฺตํ ฯ อนฺนวาโท นินทานํ
 อสฺสชาติ อนฺนวาหนิทานํ ฯ อิทปี อนฺนวาหํ นิสฺสาย อุปฺปชฺชนกอนฺนวาหเสเนตฺตํ วุตฺตํ ฯ อาปตฺติ นินทานํ
 อสฺสชาติ อาปตฺตินินทานํ ฯ อาปตฺตาทิกรณปจฺจยา จตฺสโส อาปตฺติโย อาปชฺชตีตี เหวํ อาปตฺตี
 นิสฺสาย อุปฺปชฺชนกอาปตฺติวเสเนตฺตํ วุตฺตํ ฯ กิจฺจยํ นินทานมสฺสชาติ กิจฺจยนิทานํ ฯ จตฺพุพิชฺ
 สงฺกมมํ การณมสฺสชาติ อตฺถโธ ฯ

วินิจฉัยในคำว่า วิวาหาธิกรณํ กีนินทานํ เป็นอาทิ พึงทราบดังนี้ ฯ ชื่อว่ามีอะไรเป็นนิทาน
 เพราะอรรถว่า "อะไรเป็นเหตุอำนาจแห่งอิกรณนั้น" ฯ ชื่อว่ามีอะไรเป็นสมุทโย เพราะอรรถว่า
 "อะไรเป็นเหตุเป็นแดนเกิดพร้อมแห่งอิกรณนั้น" ฯ ชื่อว่ามีอะไรเป็นชาติ เพราะอรรถว่า
 "อะไรเป็นกำเนิดแห่งอิกรณนั้น" ฯ ชื่อว่ามีอะไรเป็นสมุภูฐาน เพราะอรรถว่า "อะไรเป็น
 แดนเกิดก่อน อะไรเป็นองค์ อะไรเป็นที่เกิดแห่งอิกรณนั้น" ฯ บทเหล่านี้ทั้งหมด เป็นไวยากรณ์
 ของเหตุนั่นเอง ฯ วินิจฉัยแม่ในคำว่า วิวาหนิทานํ เป็นอาทิ พึงทราบดังนี้ ฯ ชื่อว่ามีวิวาห
 เป็นนิทาน เพราะอรรถว่า "วิวาหกล่าวคือเรื่องก่อความแตกกัน ๑๘ ประการ เป็นเหตุอำนาจ
 แห่งวิวาหาธิกรณนั้น" ฯ คำว่า วิวาหนิทานํ นั้น ท่านกล่าวด้วยอำนาจวิวาหซึ่งอาศัย
 การเถียงกันเกิดขึ้น ฯ ชื่อว่ามีอนฺนวาหเป็นนิทาน เพราะอรรถว่า การโจทเป็นเหตุอำนาจ
 แห่งอนฺนวาหาธิกรณนั้น" ฯ แม้คำว่า อนฺนวาหนิทานํ นี้ ท่านกล่าวด้วยอำนาจอนฺนวาหที่อาศัย
 การโจทกันเกิดขึ้น ฯ ชื่อว่ามีอาปตฺติเป็นนิทาน เพราะอรรถว่า "อาปตฺติเป็นเหตุอำนาจ
 แห่งอาปตฺตาทิกรณนั้น" ฯ คำว่า อาปตฺตินินทานํ นั้น ท่านกล่าวด้วยอาปตฺติที่อาศัยความต้อง
 เกิดขึ้นอย่างนี้ว่า "ภิกษุยอมต้องอาปตฺติ ๔ ซึ่งมีอาปตฺตาทิกรณเป็นปัจจัย" ฯ ชื่อว่ามีกิจ
 เป็นนิทาน เพราะอรรถว่า "กิจ ๔ อย่าง เป็นเหตุอำนาจแห่งกิจจาธิกรณนั้น" ฯ อธิบายว่า
 "สังกรรม ๔ อย่าง เป็นเหตุแห่งกิจจาธิกรณนั้น" ฯ

อุกฤษิตตานวุตติกาย ภิกขุขุณิยา ยาวตติยัม สมนุภาสหาทัง กิจจัม นิสสัย อุปฺปชฺชนกกิจฺจานัน วเสเนตฺ
วุตฺตํ ฯ อัยํ จตฺตุนฺนปี อธิกรณานัน วิสฺสชฺชนปฺกฺเข เอกปทโยชนา ฯ เอเตนานุสาเรน สพุพพานิ
โยเชตพุพานิ ฯ ทุตฺติยปฺจฺฉาย เหตุํนิทานนฺตฺติอาทิมฺหิ วิสฺสชฺชนเน นวฺนุเน กุสลากุสลายุกตเหตุเน
วเสน เหตุํนิทานาทิตา เวทิตพุพา ฯ ตตฺติยปฺจฺฉาย วิสฺสชฺชนเน พยญฺชนมตฺตํ นานํ ฯ เหตุเยว หิ
เอตถ ปจฺจโยติ วุตฺโต ฯ

มูลปฺจฺฉาย วิสฺสชฺชนเน ฯ ทฺวาทส มูลานีติ โกรอุปฺนาหุคฺคฺฟกาทินิ จ วิวาทมูลานิ
โลภโทสโมหา ตโย อโลภโทสโมหา ตโยติ อิมานิ อชฺฉตฺตสฺนตฺตานปฺวตฺตานิ ทฺวาทส มูลานิ ฯ
จฺทฺทส มูลานีติ ตาเนว ทฺวาทส กายวจาหิ สหฺฐี จฺทฺทส โทหนฺติ ฯ

คำว่า กิจจยนิทานัน นั้น ท่านกล่าว ด้วยอำนาจกิจทั้งหลายที่อาศัยการที่ต้องทำให้เกิดขึ้น
มีสมุภาสน์เพียงครั้งที่ ๓ เป็นต้น แก่ภิกษุณีผู้ประพฤติตามภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกวัตร ฯ
นี้เป็นวจาประกอบเฉพาะบทเดียว ในฝ่ายวิสัชนาอธิกรณ์ทั้ง ๔ ฯ ทุก ๆ บทพึงประกอบ
โดยท่านองนี้ ฯ ในวิสัชนามีคำว่า "มีเหตุเป็นนิทาน" เป็นอาทิ แห่งตุตฺติยปฺจฺฉา พึงทราบ
ภาวะแห่งเหตุนิทานเป็นต้น ด้วยอำนาจแห่งกุศลเหตุอกุศลเหตุและอัปยอกตเหตุ ๔ หมวด ฯ
ในวิสัชนาแห่งตุตฺติยปฺจฺฉา พึงทราบ ว่าต่างกันแค่สักว่าพยัญชนะ ฯ จริงอยู่ เหตุนั้นแล
ท่านกล่าววว่า "ปัจจย" ในตุตฺติยปฺจฺฉานี้ ฯ

[ว่าด้วยมูลเป็นต้นแห่งอธิกรณ์]

วินิจฉัย ในวาระที่ตอบคำถามถึงมูล พึงทราบดังนี้ ฯ สองบทว่า ทฺวาทส มูลานิ ได้แก่
มูล ๑๒ ซึ่งเป็นไปในภายในสันดานเหล่านี้ คือ "วิวาทมูล ๖ มีโกรธ ผูกโกรธ และความแข่งดี
เป็นอาทิ โลภะ โทสะ และโมหะ ๓ อโลภะ อโทสะ และอโมหะ ๓ ฯ สองบทว่า จฺทฺทส มูลานิ
ได้แก่ มูล ๑๒ นั้นเอง กับกายและวจาจึงรวมเป็น ๑๔ ฯ

ฉ มุลาณีติ ภายาทินิ ฉ สมุฏฐานปุจจนาย วิสสชชเน อฏฐารส ฆาทกรวตถุณี สมุฏฐานานิ ฯ ตยหิ
เอเตส อฏฐารสสุ ฆาทกรวตถุสสุ สมุฏฐาติ เอเตหิ วา การณญเตหิ สมุฏฐาติ เตนสเสทานิ
สมุฏฐานานีติ วุจจนติ ฯ เอส นโย สพพตถ ฯ

สองบทว่า ฉ มุลาณี ได้แก่ มูล ๖ มีกายเป็นต้น, วิจิฉัยในวาระที่ตอบคำถามถึงสมุฏฐาน
พึงทราบดังนี้, เรื่องก่อความแตกกัน ๑๘ ประการ เป็นสมุฏฐาน (แห่งวิวาทิกิรณ) ฯ จริงอยู่
วิวาทิกิรณนั้น ย่อมตั้งขึ้นในเรื่องก่อความแตกกัน ๑๘ ประการเหล่านั้น ย่อมตั้งขึ้น
เพราะเรื่องก่อความแตกกันเหล่านั้นเป็นตัวเหตุ, ด้วยเหตุนี้ เรื่องก่อความแตกกันเหล่านั้น
ท่านจึงกล่าวว่า "เป็นสมุฏฐานแห่งวิวาทิกิรณนั้น ฯ ในอิทธิรณทั้งปวงก็เช่นนี้ ฯ

จุฬาสงคาม ๑ สงคามาวจรณ ภิกขุณาติ สงคาโม วุจจติ อธิกรณวินิจจยตถาย
 สงขสนุนิปาโต ๑ ตตร หิ อตตปจจตถิกา เจว สาสนปจจตถิกา จ อุทรมมํ อุพพินยํ สตถุสาสนํ
 ทีเปนตา สโมสรนติ เวสาลิกา วชชีปุตตกา วีย ๑ โย ภิกขุ เนสํ ปจจตถิกานํ ลทธิ มหัทธวา
 สกาวาททีปนตถาย ตตถ อวจرتิ อชฺโฌคาเหตุวา วินิจจยํ ปวตเตติ โส สงคามาวโร นาม
 ยสเถโร วีย ๑ เตน สงคามาวจรณ ภิกขุณา สงฆํ อุปสงกมณฺเตน นิจฺจิตฺเตน สงฺโฆ
 อุปสงกมิตฺตโป ๑ นิจฺจิตฺเตนาติ มานทฺธชฺชํ นิปาเตตวา นีหตมานจิตฺเตน ๑

วินิจจยในจุฬาสงคราม ฟังทราบดังนี้ ๑ ประชุมสงฆ์เพื่อประโยชน์แก่การวินิจจย
 อธิกรณ เรียกว่า สงคราม ในคำว่า "ภิกษุผู้เข้าสงคราม" ๑ จริงอยู่ ภิกษุทั้งหลายซึ่งเป็นข้าศึก
 แก่ตน และเป็นข้าศึกต่อพระศาสนา ย่อมประชุมกัน แสดงสัตถุศาสนานอกธรรมนอกวินัย
 ในที่ประชุมสงฆ์นั้น เหมือนอย่างภิกษุวัชชีบุตรชาวเมืองไพศาลี ฉะนั้น ๑ ภิกษุใด ย่ำยีลัทธิ
 ของภิกษุผู้เป็นข้าศึกเหล่านั้นเสีย เข้าในที่ประชุมสงฆ์นั้น เพื่อประโยชน์แก่การแสดงวาตะ
 ของตน วางอำนาจยังการวินิจจยให้เป็นที่ไป, ผู้นั้นชื่อว่าผู้เข้าสงคราม ประหนึ่งพระยสเถระ
 ฉะนั้น ๑ ภิกษุผู้เข้าสงครามนั้น เมื่อเข้าหาสงฆ์ ฟังเป็นผู้มีจิตยำเกรงเข้าสงฆ์ ๑ บทว่า
 นิจฺจิตฺเตน ได้แก่ ผู้ลตฺธชฺชํมานะลงเสีย มีจิตมีมานะอันกำจัดเสียแล้ว ๑

โรหิทรณสมณาติ ปาหปุณจนสมเนน ยถา โรหิทรณสุส สงกิลิฏฐเฐ วา อสงกิลิฏฐเฐ วา ปาเท
ปุณฺณจियมาเน เนว ราโค น โทโส เอว อิกฺขุณฺณิฏฐเฐสุ อรชฺชนเตน อทฺถสฺสนเตนาติ อตฺถเ อ
ยถาปฏิรูเป อาสเนติ ยถาปฏิรูเป อาสนํ ญตฺวา อตฺตโน ปาปฺพนหฺนฺตฺวาน เถรานํ ภิกฺขุณํ ปิฏฺฐิ
อทฺถสฺสตฺวา นิสฺสีทิตพฺพํ ฯ อนานากถิเกนาติ นานาวิธํ ตํ ตํ อนตฺถกถํ อกถเนเตน ฯ
อติรจฺจนากถิเกนาติ ทิฏฺฐํ สุตํ มุตฺตปิ ราชกถาทิกํ ติรจฺจนากถํ อกถเนเตน ฯ

บพว่า โรหิทรณสมเนน ได้แก่ มีจิตเสมอด้วยผ้าเช็ดเท้า, อธิบายว่า "เมื่อทำเปื้อนหรือไม่เปื้อน
อันบุคคลเช็ดอยู่ ความยินดี ความยินดีร้าย ย่อมไม่มีแก่ผ้าเช็ดเท้า จันใด, พึงเป็นผู้มีจิต
ไม่ยินดีไม่ยินร้ายในอิกฺขุณฺณิฏฐารมณฺ์และอนิฏฐารมณฺ์ จันนั้น ฯ สองบพว่า ยถาปฏิรูเป อาสเน
มีความว่า พึงรู้อาสนะตามที่สมควร นั่งในที่ซึ่งถึงแก่ตน ไม่หันหลังให้ภิกษุทั้งหลายผู้เฝ้าระ ฯ
บพว่า อนานากถิเกน ได้แก่ ไม่กล่าวถ้อยคำที่ไม่มีประโยชน์นั้น ๆ ซึ่งมีประการต่าง ๆ ฯ บพว่า
อติรจฺจนากถิเกน ได้แก่ ไม่กล่าวติรจฺจนากถา มีเรื่องพระราชชาเป็นต้น ที่ได้เห็นก็ดี ได้ฟังก็ดี
ได้ทราบก็ดี ฯ

สาม่ วา ธมโม ภาสิตัพโพติ สงฺฆสนฺนิปาตภูจฺจานเ กปฺปิยาภปฺปิยนิสฺสิตา วา รูปารูปปริจฺเจท-
สมถจารวิปฺสสนาจารฐานนินฺสชฺชวตฺตาทินิสฺสิตา วา กถา ธมโม นาม ฯ เอรูโป ธมโม สยํ วา
ภาสิตัพโพ ปโร วา อชฺเชสิตัพโพ ฯ โย ภิกฺขุ ตถารูปี กถํ กเถตุํ ปโหติ โส วตฺตัพโพ อาวุโส
สงฺฆมฺมุขมฺมฺหิ ปญฺเห อุปฺปนฺเน ตุํ กเถยฺยาสีติ ฯ อริโย วา ตฺถุหิภาโว นาทิมญฺญิตัพโพติ อริยา
ตฺถุหิ นิสฺสีทฺตนา น พาลปฺปฺพุชฺชนา วिय นิสฺสีทฺตติ อญฺญตรํ กมฺมญฺจฺจานํ คเหตุวา นิสฺสีทฺตติ ฯ อติ
กมฺมญฺจฺจานมนฺนสิการวเสน ตฺถุหิภาโว อริโย ตฺถุหิภาโว นาม ฯ โส นาทิมญฺญิตัพโพ กิ
กมฺมญฺจฺจานนฺนโยเคนาติ นาวชานิตัพโพ ฯ อตฺตโน ปฏฺฐูปิ กมฺมญฺจฺจานํ คเหตุวา นิสฺสีทฺตพฺพนติ
อตฺถโถ ฯ

หลายบทว่า สาม่ วา ธมโม ภาสิตัพโพ มีความว่า ถ้อยคำที่อิงเรื่องที่ควรและไม่ควร หรือที่อิง
รูปารูปปริจเจท และลำดับแห่งสมณะ ลำดับแห่งวิปัสสนา วัตรในการยืนและนั่งเป็นต้น
ในที่ประชุมสงฆ์ ชื่อว่า ธรรม ฯ ธรรมเห็นปานนี้ ฟังกล่าวเองก็ได้ เชิญภิกษุอื่นกล่าวได้ ฯ
ภิกษุใด สามารถเพื่อกล่าวถ้อยคำเห็นปานนั้น ภิกษุนั้น อันตนพึงเชิฏว่า "ผู้มีอายุ ปัญญา
เกิดขึ้นแล้วในท่ามกลางสงฆ์ ท่านฟังกล่าว" ฯ หลายบทว่า อริโย วา ตฺถุหิภาโว
นาทิมญฺญิตัพโพ มีความว่า พระอริยเจ้าทั้งหลายเมื่อนั่งนั่ง ทำได้นั่งอย่างพาลปฺพุชฺชนไม่
ยอมควยกัมมัญฺจฺจานอย่างใดอย่างหนึ่งนึ่ง ฯ พระอริยเจ้า ผู้มีการนั่งเป็นปกติด้วยอำนาจ
ทำกัมมัญฺจฺจานไว้ในใจอย่างนี้ ชื่อว่า มีความนั่งเป็นปกติ ฯ พระอริยเจ้านั้น อันภิกษุ
ผู้เข้าสงครามไม่พึงดูถูกว่า "มีประโยชน์อะไร ด้วยการพรา้เพียรในกัมมัญฺจฺจาน" ฯ อธิบายว่า
"ตนพึงควยกัมมัญฺจฺจานที่เหมาะสมแก่ตนนึ่ง" ฯ

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ มหาสงคาเม ฯ วตถุโต วา วตถุ สงกมตีติ ปฐมปราชิกวตถุ มยา ทิฏฐัง วา สุตัง วาตี วตวา ปุน ปุจฉิยมาโน นิสสัยมาโน น มยา ปฐมปราชิกสส วตถุ ทิฏฐัง น สุตัง ทุตติยปราชิกสส วตถุ ทิฏฐัง วา สุตัง วาตี วทติ ฯ เอเตเนว นเยน เสสวตถุสงกมนัง วิปตติโต วิปตติสงกมนัง อาปตติโต อาปตติสงกมนัง จ เวทิตัพพะ ฯ โย ปน เนว มยา ทิฏฐัง น สุตันตติ วตวา ปจจา มยาเปตัง ทิฏฐัง วา สุตัง วาตี วทติ ทิฏฐัง วา สุตัง วาตี วตวา ปจจา น ทิฏฐัง น สุตันตติ วทติ อยัง อวชานิตวา ปฏิจานาติ ปฏิจานิตวา อวชานาตีติ เวทิตัพพะ ฯ เอเสว อญญेณญญัง ปฏิจจติ นาม ฯ

วถุณเ อวถุณเติ นีลาทิวถุณเวารถุณเวเสน สุกกวิสสุลลิสสิกาปทัง วุตตัง ฯ วถุณเณนุปาทนหนติ สยจจริตตัง วุตตัง ฯ กายสสคคาทิตตยัม สรุเปเนว วุตตัง ฯ อิติ อิมานิ ปญจ เมถุนธมมสส ปุพพภาโค ปุพพปโยโคติ เวทิตัพพานิ ฯ

จตุตตาริ อปโลกนภมมานีติ อธมเมเน วคคาทีนึ ฯ เสเสสสุปิ เอเสว นโย ฯ อิติ จตุตตาริ จตุกกานิ โสฬส โหนติ ฯ

พหุชนอหิตาย ปฏิปนโน โหตีติ วินยธเรน ทิ เอวံ ฉนุทาคติยา อธิกรณเ วินิจจิตเต ตสมี วิหารเ สงโฆ ทูริธา ภิชชติ ฯ โอวาหุปชีวินิโย ภิกขุณีโยปิ เทวากา โหนติ ฯ อุปาสิกปิ อุปาสิกายปิ ทารกปิ ทาริกายปิ เทวากา โหนติ ฯ เตส อารกขกา เทวตาปิ ตเถว เทวีธา ภิชชนติ ฯ ตโต ภูมมเทวตา อาที กตวา ยาว อกนิฏฐุพหุมาโน ทูริธาว โหนติ ฯ เตน วุตตัง พหุชนอหิตาย ปฏิปนโน โหติ ฯ เปฯ ทุกุขาย เทวมมสสถานนติ ฯ

วิสมนีสลิตตีติ วิสมานิ กายกมมาทีนึ นีสลิตตีติ ฯ คพณนีสลิตตีติ มิจฉาทิฏฐิอุนต-คาคาทิกทิฏฐิสงขาตัง คพณนึ นีสลิตตีติ ฯ พลวณีสลิตตีติ พลวเนเต อภิณญูตภิกขุ นีสลิตตีติ ฯ

ตสส อวชานนุตีติ ตสส วจัน อวชานนุเต ฯ อุปโยคตเถ วา สามีวจัน ฯ ตัง อวชานนุตีติ อตเถ ฯ

ยัง อตถายาติ ยทถถาย ฯ ตัง อตถนติ โส อตเถ ฯ เสส สัพพตถ อุตตทานเมวาติ ฯ

มหาสงคราม ฯ วตฺถุโต วา วตฺถุ สงฺกมตีติ ปฐฺมปาราชิกวตฺถุ มยา ทิฏฺฐํ วา สุตํ วาติ
 วตฺวา ปฺน ปุจฺฉิยาโม นินฺสิยาโม น มยา ปฐฺมปาราชิกสฺส วตฺถุ ทิฏฺฐํ น สุตํ ทุตฺติยาปาราชิกสฺส
 วตฺถุ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วาติ วทติ ฯ เอเตเนว นเยน เสสวตฺถุสงฺกมํ วิปตฺตีโต วิปตฺติสงฺกมํ
 อาปตฺตีโต อาปตฺติสงฺกมํ จ เวทิตพฺพํ ฯ โย ปน เนว มยา ทิฏฺฐํ น สุตฺนติ วตฺวา ปจฺจา
 มยาเปตํ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วาติ วทติ ทิฏฺฐํ วา สุตํ วาติ วตฺวา ปจฺจา น ทิฏฺฐํ น สุตฺนติ วทติ
 อयํ อวชานิตฺวา ปฏฺิขานาติ ปฏฺิขานิตฺวา อวชานาตีติ เวทิตพฺโพ ฯ เอสฺว อณฺเณนณฺเณ ปฏฺิจรติ
 นาม ฯ

วินิจฉัยในมหาสงคราม ฟังทราบดังนี้ ฯ หลายบทว่า วตฺถุโต วา วตฺถุ สงฺกมตี
 มีความว่า โจทก์กล่าวว่า "วตฺถุแห่งปฐมปาราชิก อันข้าพเจ้าได้เห็นแล้ว" หรือว่า วตฺถุแห่งปฐม
 ปาราชิก อันข้าพเจ้าได้ฟังแล้ว" เมื่อถูกถาม คือถูกคาดคั้นเข้าอีก กลับกล่าวว่า "วตฺถุแห่งปฐม
 ปาราชิก ข้าพเจ้าไม่เห็น ไม่ได้ยิน, วตฺถุแห่งทุติยาปาราชิก อันข้าพเจ้าเห็นแล้ว, หรือว่า
 วตฺถุแห่งทุติยาปาราชิก อันข้าพเจ้าได้ยินแล้ว" ฯ ฟังทราบการย้ายวตฺถุที่เหลือ การย้ายวิบัติ
 จากวิบัติ และการย้ายอาบัติจากอาบัติ โดยนัยนี้แล ฯ ฝ่ายภิกษุใดกล่าวว่า "ข้าพเจ้า
 หาได้เห็นไม่ หาได้ยินไม่" ดังนี้แล้ว ภายหลังกล่าวว่า "ข้อนั้น แม้ข้าพเจ้าก็เห็น, หรือว่า
 ข้อนั้น แม้ข้าพเจ้าก็ได้ยิน," กล่าวว่า "ข้าพเจ้าได้เห็น, หรือว่า ข้าพเจ้าได้ยิน" ดังนี้แล้ว
 ภายหลังกลับกล่าวว่า "ข้าพเจ้าหาได้เห็นไม่ หาได้ยินไม่," ภิกษุนี้ ฟังทราบว่า "ปฏิเสธแล้ว
 กลับปฏิญญา, ปฏิญญาแล้วกลับปฏิเสธ" ฯ ภิกษุนั้นแล ชื่อว่าสับเรื่องอื่นด้วยเรื่องอื่น ฯ

วณฺเณ อวณฺเณติ นีลาทิวณฺณาวณฺณวเสณ สุกฺกวิสสุตฺตีสิกขาบทํ วุตฺตํ ๑ วณฺณมฺนุปรุปาทหนฺติ
สญฺจริตฺตํ วุตฺตํ ๑ กายสํสฺคคาทิตฺตยํ สรุเปเนว วุตฺตํ ๑ อิติ อิมานิ ปญฺจ เมถุนธมฺมสฺส
ปฺพุพฺพภาโค ปฺพุพฺพโยโคติ เวทิตฺตพฺพานิ ๑

จตฺตาริ อปฺโลกนภมฺมานีติ อธมฺเมเน วคฺคาทีนํ ๑ เสเสสฺสปี เอเสว นโย ๑ อิติ จตฺตาริ
จตฺกฺกาณิ โสฬส โทหนฺติ ๑

พหุชนอหิตตาย ปฏฺฐิปนฺโน โทตีติ วินยฺชเรณ ทิ เอวํ จนฺทาคติยา อธิกรณฺเณ วินิจฺฉิตฺเต ตสฺมี
วิหारे สงฺโฆ ทฺวิธา ภิชฺชติ ๑

สูกฺกวิสสุตฺตีสิกขาบท ด้วยอำนาจสี่มีสี่เขียวเป็นต้น และความเป็นผู้ไม่มีโรค ท่าน
กล่าวว่า วณฺเณ อวณฺเณ ๑ สญฺจริตฺตีสิกขาบทท่านกล่าวว่า วณฺณมฺนุปรุปาท (ยังการขอให้เกิด
ตามขึ้น) ๑ ๓ สิกขาบทมีกายสังสัคคสิกขาบทเป็นต้น ท่านกล่าวตามรูปเดิมนั้นเอง ๑
๕ สิกขาบทนี้ ฟังทราบว่าเป็นบุพพภาค คือบุพพประโยคของเมถุนธรรม" ด้วยประการ
ฉะนี้ ๑

อปฺโลกนภมฺม ๔ นั้น ได้แก่ ภมฺมเป็นนวรรคโดยอธรรมเป็นต้น ๑ แม้นภมฺมที่เหลือ
ก็นั้นแล ๑ หมวด ๔ สี่หมวด จึงรวมเป็น ๑๖ ด้วยประการฉะนี้ ๑

หลายบทว่า พหุชนอหิตตาย ปฏฺฐิปนฺโน โทตีติ มีความว่า จริงอยู่ เมื่ออธิกรณ์
อันพระวินัยธร วินิจฉัยด้วยฉันทาคติอย่างนั้น สงฆ์ในวัดนั้นย่อมแตกกันเป็น ๒ ฝ่าย ๑

โอมวทุขีวินโย ภิกขุณีโยปิ เทวภาค โหนติ ฯ อุปาสกาปิ อุปาสิกาโยปิ ทารกาปิ ทาริกาโยปิ เทวภาค โหนติ ฯ เตสํ อารกขกา เทวตาปิ ตเถว เทวิธา ภิกขุชนฺติ ฯ ตโต ภูมฺมเทวตา อาที กตฺวา ยาว อกนิฏฺฐพฺรหฺมาโน ทฺวิธา โหนติ ฯ เตน วุตฺตํ พหุชนอหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ ฯเปฯ ทุกฺขาย เทวมนุสฺสสถานฺติ ฯ

วิสมนีสฺสโตติ วิสมานิ กายกมฺมาทีนิ นีสฺสโต ฯ คหณนีสฺสโตติ มิจฺฉาทิกฺขุณฺต-คาคาทิกิกฺขุณฺตชาตํ คหณํ นีสฺสโต ฯ พลวณีสฺสโตติ พลวเนเต อภิณฺญาตภิกขุ นีสฺสโต ฯ

ตสฺส อวชานฺโตติ ตสฺส วจฺนํ อวชานฺโต ฯ อุปฺปโยคตฺเถ วา สามีวจฺนํ ฯ ตํ อวชานฺโตติ อตฺโถ ฯ

ยํ อตฺถายาติ ยทตฺถาย ฯ ตํ อตฺถนฺติ โส อตฺโถ ฯ เสสํ สพฺพตฺถ อุตฺตานเมวาทิ ฯ

แม่ภิกษุณีทั้งหลายผู้อาศัยโอมวทเป็นอยู่ ก็ย่อมเป็น ๒ ฝ่าย ฯ พวกอุบาสกก็ดี อุบาสิกาก็ดี เด็กชายก็ดี เด็กหญิงก็ดี ย่อมเป็น ๒ ฝ่าย ฯ แม่เหล่าอารักขเทวดาของชนเหล่านั้น ก็ย่อมแตกกัน เป็น ๒ ฝ่ายเหมือนกัน ฯ ต่อแต่นั้น เทวดาทั้งหลาย นับภุมมเทวดาเป็นต้น จนถึงอกนิฏฐพรม ย่อมแยกเป็น ๒ ฝ่ายด้วย ฯ ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงกล่าวว่า "ภิกษุผู้ล่าเอียง ด้วยฉันทาคติเป็นต้น ย่อมเป็นผู้ปฏิบัติ เพื่อไม่เกื้อกูลแก่ชนเป็นอันมาก ฯฯ เป็นผู้ปฏิบัติ เพื่อไม่เป็นประโยชน์ เพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์ แก่ชนเป็นอันมาก ทั้งเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ฯ"

บทว่า วิสมนีสฺสโต ได้แก่ ผู้อาศัยกายกรรมเป็นต้น ซึ่งไม่เรียบร้อย ฯ บทว่า คหณนีสฺสโต ได้แก่ ผู้อาศัยความถือ กล่าวคือมิจฉาทิกฺขุและอานตคาคาทิกิกฺขุ ฯ บทว่า พลวณีสฺสโต ได้แก่ ผู้อาศัยภิกษุผู้มีชื่อเสียง ซึ่งมีกำลัง ฯ

สองบทว่า ตสฺส อวชานฺโต ได้แก่ ดูหมิ่นถ้อยคำของภิกษุนั้น ฯ อีกอย่างนั้น บทว่า ตสฺส นั้น เป็นนัฏฐวิภัตติ ใช้ในอรรถแห่งทุติยาวิภัตติ ฯ อธิบายว่า "ดูหมิ่นภิกษุนั้น" ฯ

สองบทว่า ยํ อตฺถาย มีความว่า เพื่อประโยชน์ใด ฯ สองบทว่า ตํ อตฺถํ มีความว่า ประโยชน์นั้น ฯ คำที่เหลือในที่ทั้งปวง ตื่นทั้งนั้น ฉะนั้นแล ฯ

